

Pasaulio paveldo komiteto 40-oji sesija vyko Stambule, Turkijoje. Turėjusi vykti liepos 10 – 20 d., sesija dėl politinių neramumų buvo nutraukta ir pasibaigė liepos 17 d.

Šiai dienai Pasaulio kultūros ir gamtos paveldo apsaugos konvenciją yra pasirašiusios 192 valstybės. Pasaulio paveldo komitetą sudaro 21 Pasaulio paveldo konvencijos valstybės narės atstovai, išrinkti Pasaulio paveldo konvencijos valstybių narių generalinėje asamblėjoje. Šiuo metu Pasaulio paveldo komiteto nariais yra šios valstybės: Angola, Azerbaidžanas, Burkina Faso, Kroatija, Kuba, Suomija, Indonezija, Jamaika, Kazachstanas, Kuveitas, Libanas, Peru, Filipinai, Lenkija, Portugalija, Pietų Korėjos Respublika, Tunisas, Tanzanija, Vietnamas, Zimbabvė ir Turkija.

Sesijos darbotvarkę sudarė svarbiausi pasaulio paveldo strateginiai, valdymo ir veiklos klausimai: nagrinėta kultūros ir gamtos paveldo vertybių būklė, priimti sprendimai dėl naujų kultūros ir gamtos paveldo vertybių įrašymo į Pasaulio paveldo sąrašą, priimti kiti su pasaulio paveldo išsaugojimu susiję sprendimai. UNESCO pasaulio paveldo pastarųjų metų politika akcentuoja Afrikos regiono vystymąsi, lyčių lygybę, darnų vystymąsi ir paveldo apsaugą ginkluotų konfliktų draskomose teritorijose.

Iš viso Pasaulio paveldo komiteto 40-oje sesijoje buvo įvertinta 155 pasaulio paveldo vertybių (iš 1031) būklė, tame tarpe 48, įrašytų į Pasaulio paveldo pavojuje sąrašą.

Pasaulio paveldo pavojuje sąrašas (*List of World Heritage in Danger*) yra Pasaulio paveldo sąrašo (*World Heritage List*) dalis, skirta informuoti tarptautinę bendruomenę apie pasaulio paveldo vertybėms ir jų IVV kylančias grėsmes bei sutelkti pasaulio bendruomenės pastangas šių vertybių išsaugojimui ir apsaugai.

Atsižvelgiant į karinius konfliktus, pastaraisiais metais vykstančius Sirijos Arabų Respublikoje, Libijoje, Mali, Irake ir Jemene, šių valstybių kultūros ir gamtos paveldo vertybių išsaugojimui buvo skirtas išskirtinis dėmesys, o dėl paveldo vertybių Sirijos Arabų Respublikoje ir Libijoje buvo priimti atskiri komiteto sprendimai. Didelis dėmesys buvo skirtas ir Nepalo kultūros paveldo vertybėms, nukentėjusioms nuo žemės drebėjimo 2015 m. Atskiras Pasaulio paveldo komiteto sprendimas buvo priimtas ir dėl gamtos paveldo išsaugojimo Kongo Demokratinėje Respublikoje, kurioje klesti nelegalus nykstančių gyvūnų eksportas.

Pasaulio paveldo komiteto sesijoje buvo įvertintos 48 Pasaulio paveldo pavojuje vertybės. Didelis dėmesys buvo skirtas šešioms Sirijos Arabų Respublikos vertybėms, kurios yra naikinamos jau trejus su puse metų. Tebesitęsiant kariniams veiksams, yra nesaugu ir sudėtinga į Sirijos kultūros paveldo vietas siųsti ekspertus, todėl šiuo metu didžiausias dėmesys yra skiriamas ankstesnių UNESCO bei kitų šalių vykdytų tyrimų archyvinės medžiagos bei duomenų surinkimui ir šių darbų koordinavimui. Pasaulio paveldo sesijos dalyviai pripažino, kad būtina pagerbti ir nusilenkti Sirijos žmonėms, kurie iki šiol, karo sąlygomis, vis dar stengiasi saugoti savo šalies ir viso pasaulio paveldą. Nuo 2013 m. į Pasaulio paveldo pavojuje sąrašą yra įtrauktos šešios Sirijos Arabų Respublikos vertybės: Senasis Alepo miestas (*Ancient City of Aleppo*), Senasis Bosra miestas (*Ancient City of Bosra*), Senasis Damasko miestas (*Ancient City of Damascus*), Senieji Šiaurės Sirijos kaimai (*Ancient villages of Northern Syria*), Saladino Citadelė (*Crac des chevaliers and Qal'at Salah El-Din*) ir Palmyra.

Pasaulio paveldo pavojuje sąrašė lieka trys Irako kultūros paveldo vertybės: Hatra, Ašūras (*Ashur (Qal'at Sherqat)*) ir Samaros archeologinis miestas (*Samarra Archaeological City*), - kol šių vietovių teritorijose šeiminkauja "Islamo valstybė", nei tarptautinė bendruomenė, nei Irako valstybė nėra pajėgios užtikrinti saugumą, rengti ir vykdyti atkūrimo planus bei kitą veiklą.

Iš viso šiais metais į Pasaulio paveldo pavojuje sąrašą buvo įtrauktos aštuonios vertybės. Įvertinus ginkluoto konflikto metu Libijoje įvykdytus sugriovimus ir kitą žalą kultūros paveldo vertybėms bei toliau joms grėšiantį pavojų, buvo nutarta į Pasaulio paveldo pavojuje sąrašą įtraukti visas penkias Libijos vertybes: Archeologinę Kirėnės vietovę (*Archaeological Site of Cyrene*), Archeologinę Leptis Magna vietovę (*Archaeological Site of Leptis Magna*), Archeologinę Sabrata vietovę (*Archaeological Site of Sabratha*), Uolų piešinius Tadrart Akakus vietovėje (*Rock-Art Sites of Tadrart Acacus*) ir Gadames (oazės) senamiestį (*Old Town of Ghadamès*). Taip pat į šį sąrašą pateko Dženės senamiestis (*Old Town of Djenné*) Malyje, Šahrisabzo

istorinis centras (*Historic Centre of Shakhrisyabz*) Uzbekijoje ir tik šiais metais į Pasaulio paveldo sąrašą įtrauktas Nan Madol: Rytų Mikronezijos ritualinis centras (*Nan Madol: Ceremonial Centre of Eastern Micronesia*).

Įvertinus Mcchetos istorinių paminklų (*Historical Monuments of Mtskheta*) Gruzijoje būklę, šie paminklai buvo išgrauti iš Pasaulio paveldo pavojuje sąrašo ir grąžinti į Pasaulio paveldo sąrašą. Tuo tarpu Liverpulis, kaip jūrinės prekybos centras (*Liverpool – Maritime Mercantile City*) Didžiojoje Britanijoje, dėl pakrantėje tebesitęsiančių daugiaaukščių statybų, artimiausiu metu gali būti visiškai išbrauktas iš Pasaulio paveldo sąrašo.

Pasaulio paveldo komiteto 40-oje sesijoje buvo aptarta 108 (iš 1031) **Pasaulio paveldo sąrašė (*World Heritage List*)** pasaulio paveldo vertybių būklė.

Nebe pirmą kartą Pasaulio paveldo komiteto sesijoje yra svarstoma situacija Istoriniame Vienos centre (*Historic Centre of Vienna*) Austrijoje, nes didelės statybos (*Vienna Ice Skating Club – Intercontinental Hotel – Vienna Konzerthaus development project*) galėtų pažeisti šios pasaulio paveldo vertybės IVV. Sesijoje dalyvavęs Vienos savivaldybės atstovas informavo, kad projektas yra sustabdytas, o statinių aukštis bus koreguojamas, atsižvelgiant į ICOMOS ir nepriklausomos komisijos išvadas. Pasaulio paveldo komiteto sprendime yra pažymima, kad jeigu iki Pasaulio paveldo komiteto 41-osios sesijos situacija nebus ištaisyta, Istorinis Vienos centras bus įtrauktas į Pasaulio paveldo pavojuje sąrašą.

Dar viena pasaulio paveldo vertybė, ne kartą vadinta Pasaulio paveldo sąrašo karūna, yra atsidūrusi ant Pasaulio paveldo pavojuje sąrašo slenksčio. Tai Venecija ir jos lagūna (*Venice and its lagoon*) Italijoje, kurios IVV griaua milžiniški kruiziniai laivai ir nesuvaldomas turistų srautas: kasmet Veneciją, kurioje gyvena apie 50 tūkst. registruotų gyventojų, aplanko apie 25 mln. turistų, t. y. apie 100 tūkst. turistų kasdien.

Pasaulio paveldo komiteto 40-oje sesijoje buvo apsvaistytos 27 nominacijos, iš kurių į Pasaulio paveldo sąrašą buvo įtraukta 21 nauja vertybė. Iš jų 12 – kultūros paveldo, 6 – gamtos paveldo ir 3 mišrios (kultūros bei gamtos) paveldo vertybės.

Būtina pabrėžti, kad nagrinėjant vertybių nominacijas, Pasaulio paveldo komiteto nariai ir ICOMOS ekspertai akcentavo nominuojamos vertybės valdymo ir grėsmių suvaldymo planų parengimą ir jų svarbą. Šie dokumentai yra vieni svarbiausių, siekiant užtikrinti tinkamą būsimos pasaulio paveldo vertybės priežiūrą, valdymą ir išsaugojimą.

Naujos kultūros paveldo vertybės: Antekveros dolimenai (*Antequera Dolmens Site*) Ispanijoje, Antigva karinio jūrų laivyno laivų statykla ir susijusios archeologinės vietos (*Antigua Naval Dockyard and Related Archaeological Sites*) Antigva ir Barbuda salų valstybėje, Ani archeologinė vietovė (*Archaeological Site of Ani*) Turkijoje, Archeologinė Nalanda Mahavihara (Nalanda universitetas) vietovė (*Archaeological Site of Nalanda Mahavihara (Nalanda University) at Nalanda, Bihar*) Bihar valstijos Nalandos mieste, Indijoje, Archeologinė Filipi vietovė (*Archaeological Site of Philippi*) Graikijoje, Gorham urvų kompleksas (*Gorham's Cave Complex*) Jungtinės Didžiosios Britanijos ir Š. Airijos karalystės administruojamame Gibraltare, Modernusis Pampulos ansamblis (*Pampulha Modern Ensemble*) Brazilijoje, Persijos kanatai (požeminės hidrotechninės sistemos; *The Persian Qanat*), Irano Islamo Respublikoje, Zuojiang Huashan uolų meno kultūrinis kraštovaizdis (*Zuojiang Huashan Rock Art Cultural Landscape*) Kinijoje.

Į Pasaulio paveldo sąrašą buvo įtrauktos dvi kultūros paveldo vertybės, susijusios su keliomis valstybėmis. Tai Stecci – viduramžių antkapiniai paminklai (*Stecci Medieval Tombstones Graveyards*), kaip serijinė Bosnijos ir Hercegovinos Federacijos, Kroatijos, Juodkalnijos ir Serbijos vertybė bei Architektūriniai Le Korbiuzjė darbai - išskirtinis indėlis Modernizmo judėjimui (*The Architectural Work of Le Corbusier, an Outstanding Contribution to the Modern Movement*) Argentinoje, Belgijoje, Prancūzijoje, Vokietijoje, Indijoje, Japonijoje bei Šveicarijoje.

Pasaulio paveldo sąrašą taip pat papildė pirmoji Mikronezijos federalinės valstybės vertybė Nan Madol: Rytų Mikronezijos ritualinis centras (*Nan Madol: Ceremonial Centre of Eastern Micronesia*), kuri, kaip buvo minėta, iškart buvo įtraukta į Pasaulio paveldo pavojuje sąrašą.

Naujosios gamtos paveldo vertybės: Reviljachichedo archipelagas (*Archipiélago de Revillagigedo*) Meksikoje, sengirų Hubei Shennongjia vietovė (*Hubei Shennongjia*) Kinijoje, Luto dykuma (*Lut Desert or Dasht-e-Lut*) Irano Islamo Respublikoje, fosilijų vietovė Mistaken Point (*Mistaken Point*) Kanadoje, Sanganeb jūros nacionalinis parkas ir Dungonabo įlanka – Mukavaro salos jūros nacionalinis parkas (*Sanganeb Marine National Park and Dungonab Bay – Mukkawar Island Marine National Park*) Sudane ir Vakarų Tian Šanio kalnai (*Western Tien-Shan*), besidriekiantys Kazachstano, Kirgizistano ir Uzbekistano teritorijose.

Naujos mišrios (kultūros ir gamtos paveldo) vertybės: Enedžio masyvas: gamtinis ir kultūrinis kraštovaizdis (*Ennedi Massif: Natural and Cultural Landscape*) Čado Respublikoje, Kančendžanga nacionalinis parkas (*Khangchendzonga National Park*) Indijoje bei (tris archeologines vietas ir keturias šlapžemes apimantis) Avaras Pietų Irake: išlikusi Mezopotamijos biojvairovės ir reliktinio kraštovaizdžio vietovė (*The Ahwar of Southern Iraq: Refuge of Biodiversity and the Relict Landscape of the Mesopotamian Cities*) Irake.

Informacija apie į Pasaulio paveldo sąrašą įtrauktas vertybes skelbiama:

<http://whc.unesco.org/en/newproperties/>

Šiandieną Pasaulio paveldo sąraše yra 1052 vertybės 165 valstybėse. Iš jų 814 kultūros paveldo, 203 gamtos paveldo ir 35 mišraus paveldo vertybės, 55 vertybės yra įtrauktos į Pasaulio paveldo pavojuje sąrašą. 34 vertybės yra ne vienos valstybės teritorijoje, 2 vertybės buvo išbrauktos iš Pasaulio paveldo sąrašo.

Pasaulio paveldo komiteto sesijos įrašai skelbiami: <http://whc.unesco.org/en/sessions/40com/records/>

Pasaulio paveldo komiteto 41-oji sesija vyks 2017 m. liepos mėnesį Krokuvoje, Lenkijoje.